

Bijbeltekst ‘Sta op en schitter’ raakt schrijver Cobi van Baars, ook al schreef ze zich uit bij de kerk

INTERVIEW Wat jij hier zit te doen op zolder is helemaal geen beroep, sneerde het zoontje van Cobi van Baars (57) een keer naar haar tijdens een verhit gesprek. Jarenlang aspireerde zij het schrijverschap, maar durfde de sprong niet te wagen. In zijn examenjaar stond een boek van zijn moeder op zijn leeslijst. ‘Wachten is een totaal onderschatte scheppingskracht.’

 Ilona de Lange
dinsdag 29 juli 2025, 10:28 ■ aangepast 11:23

Schrijfster Cobi van Baars: ‘Mijn grootste troost is het besef van mijn eigen nietigheid.’ beeld: Dick Vos

■ Wat is uw houvast in leven en sterven? Elke week geeft iemand antwoord op die eerste vraag uit de Heidelbergse Catechismus in de ND-interviewserie ‘Houvast’.

‘De nominatie voor de Libris Literatuurprijs, vorig jaar, voor mijn roman *De onbedoelden*, was een gelukzalige bevestiging: ik heb me niet vergist. Schrijven is het enige waar ik ooit van gedacht heb: dat ben ik, dat heb ik te doen. ‘Ik ben zo blij dat je erbij hoort’, zei mijn vader toen een interview in een grote krant verscheen. Mijn ouders hebben mij als kind zoekende gezien, in een katholieke, dorpse omgeving waarin ik mij niet

thuis voelde. Dit was je meisjesdroom, zei mijn moeder toen ik op mijn 49e debuteerde. Dat was het ook, maar ik durfde het heel lang niet te proberen.

Ik wilde absoluut niet afgewezen worden op het enige dat voor mijn gevoel raakte aan mijn zijn. Dus deed ik een totaal andere studie, waarvan ik alleen het eerste jaar afrondde. Ik voelde me op werkgebied nergens op mijn plek. Ik deed andere studies en avondcursussen. Werkte bij een bedrijf dat sportkleding produceerde.

Tot ik op een doodgewone dag naar mijn werk reed en moest afremmen voor een stoplicht dat op rood sprong. Ik zat daar stil en dacht opeens: wat ben ik aan het doen? Ik ben doorgereden naar mijn werk, ben naar mijn baas gelopen en heb verteld dat ik ging stoppen. Een aantal maanden later ben ik Nederlands gaan studeren, waar ik mij eindelijk thuis voelde. Maar zelf een schrijversbestaan najagen, durfde ik nog niet.

Liever romantiek dan regels

Ik ben opgegroeid in een klein dorp in Brabant. Wekelijks gingen we naar de rooms-katholieke kerk. Ik mocht zelf kiezen naar welke kerk en welke dienst, áls ik maar ging. Tot mijn achttiende werd dit vanzelfsprekend van mij verwacht. Daarna heb ik mij uitgeschreven. Iedereen in mijn klas deed communie, ik ook. Maar ik werd nooit gegrepen door de vieringen. Ik had niets met de pracht en praal, de priester vooraan prevelde veel, maar hij zei voor mijn gevoel weinig van waarde. Ik vond de kerk vooral beklemmend, restrictief.

Toch is het wel zo dat ik gevoelig was voor iets als het mysterie of een hogere macht. Als kind zeker, maar als puber ook wel. Het was vooral de vorm die me danig in de weg zat. Bijvoorbeeld als iemand ‘moest’ trouwen, dan was dat een schande. Zelfs als het kind zeer gewenst was. Ik vond het eerder een bewijs van liefde dat je niet had kunnen wachten tot je getrouwd was, maar de regels gingen voor.

Ondanks mijn weerstand neem ik het mijn ouders overigens niet kwalijk dat ze me naar de kerk stuurden. Ik heb altijd wel gevoeld dat er liefde achter die keuze zat. Ze wilden me meegeven dat ik altijd ergens terecht kan en dat gevoel heb ik ook wel. Op een gegeven moment kwam er in ons dorp een gezin wonen, waarvan de vader beeldhouwer was en de moeder schilder. Ik was gewoon niet weg te slaan bij hen thuis. Ik zat daar altijd te tekenen, op goed papier, in een huis vol kunst en boeken. Alles wat ik zo mooi vond, was daar gewoon.

‘Soms voel ik me als ik schrijf, in staat verder te reiken, mezelf te verbazen. Dat zijn de momenten die je religieus zou kunnen noemen.’ - beeld: Dick Vos

In plaats van schrijven, ben ik gaan schilderen, als een soort veilige, tweede optie. Tijdens mijn baantje bij een kledingwinkel heb ik mijn man ontmoet, we kregen drie kinderen en ik heb me jarenlang om hen bekommerd. Ik heb in de jaren dat ik thuis was met kleine kinderen altijd dingen gemaakt. Ik heb hun bedjes getimmerd, onze badkamer betegeld, de betonvloer in de hal beschilderd met een patroon. Dat gaf vreugde, maar het was allemaal uitvoerend werk.

Voor schrijven heb ik meer ruimte in mijn hoofd nodig. Niet om een verhaal uit te denken, maar om het juist te ontvangen. Toen de kinderen allemaal naar school gingen, kreeg ik die ruimte. Ik rende soms van de basisschool naar huis om gauw op mijn zolder te kunnen gaan schrijven. Mijn manier van schrijven kun je in een bepaald opzicht religieus noemen. Het is een belangrijke houvast. Ik kan me verloren voelen nu ik bijvoorbeeld net een boek heb ingeleverd bij de uitgeverij. Ik heb flarden, maar nog heel weinig, voor een nieuw verhaal.

Als ik schrijf, stel ik me beschikbaar. Ik stem af op iets wat ik scheppende kracht ben gaan noemen. Soms valt mij iets te binnen, waarvan ik weet dat ik het heel serieus moet nemen. Zo dacht ik tijdens het hardlopen opeens aan het woord tuinman. Het werd de basis voor mijn eerste gepubliceerde roman, *Schipper & Zn*. Gebaseerd op het scheppingsverhaal, maar ook op de ontmoeting van Maria met Jezus, waarin zij denkt dat hij een tuinman is.

Ik moet mij bewust zijn van mijn nietigheid, om te kunnen opstaan en schitteren.

Ik vind dat genade, dat zoiets mij toevalt. Net als dat levensveranderende moment voor het rode stoplicht. Het is totaal iets anders dan inspiratie. Inspiratie kun je opzoeken, maar genade ontvang je. Vlakbij ons huis, bij de Maas, staat een kunstwerk in de open ruimte, van drie abstracte figuren die in mijn beleving deemoedig staan te wachten. Het beeldt voor mij dat gevoel van openstaan voor genade uit. Wachten is een totaal onderschatte scheppingskracht.

Mijn grootste troost is het besef van mijn eigen nietigheid. Of zoals de dichter Lucebert het schrijft: ‘het besef een broodkruimel te zijn op de rok van het universum’. De momenten waarop ik dat ook echt voel, krijg ik iets onaantastbaars. Dan ben ik vrij. Dan kan ik schrijven of kunst maken, zonder dat ik er zelf tussen sta met mijn verlangens naar erkenning of gezien worden.

Als veertiger herlas ik de Bijbel. Ik was bezig de kruisweg te schilderen, omdat ik door iets met mijn kinderen dacht aan het gezegde: ieder mens heeft zijn eigen kruis te dragen. Ik mag deze bijbelverhalen gebruiken op mijn manier, realiseerde ik me. Vanuit die vrijheid keek ik ook opnieuw naar de beelden en de muziek uit de christelijke traditie. Zo werd de cultuur waar ik me zo tegen had gekeerd alsnog bagage in plaats van ballast.

Sta op en schitter

Een zinnetje dat me in positieve zin raakte, was ‘sta op en schitter’ uit Jesaja. Het sprak mij aan omdat ik van nature de laatste ben die op het podium springt. Maar ik heb dat kunnen ombuigen vanuit het besef dat mijn werk mij nodig heeft. Ik moet opstaan voor mijn werk, alleen dan kan het schitteren.

Ik heb ‘sta op en schitter’ lang als titel gebruikt voor het boek dat in september uitkomt, maar nu *Vacht!* is gaan heten. Die bijbeltekst is er nog steeds in verwerkt. Ergens is dat korte zinnetje een oproep: ik moet mij bewust zijn van mijn nietigheid, om te kunnen opstaan en schitteren. Mijn eigen verlangens en behoeften mogen niet in de weg staan bij het maakproces.

‘Mijn gezin geniet er enorm van dat ik zo opbloeï door mijn werk.’ - beeld: Dick Vos

Bij de Nederlandse schrijver en kunstenaar Armando (1929-2018) voel ik dit ‘directe’ maken. Hij zit er niet tussen. Armando zegt ook een keer dat hij een hogere macht erkent, maar hij is als mens verantwoordelijk. Daar herken ik me in. Ik ben verantwoordelijk als maker, ik ben geen doorgeefluik. Maar soms voel ik me als ik schrijf in staat verder te reiken, mezelf te verbazen. Dat zijn de momenten die je religieus zou kunnen

Gezin ziet mij bloeien

Ik heb last gehad van mijn karakter. Iemand anders had niet twintig jaar hoeven wachten met bij een uitgever aankloppen. Ik moest mijn schroom overwinnen. Maar nu gaat het in mijn vijftiger jaren op mijn tempo. Ik sta voor mijn werk, maar mijn boeken gaan voorop, die positie past me precies.’

Mijn gezin geniet er enorm van dat ik zo opbloeï door mijn werk. Ik ben wel eens somber geweest in de wachtjaren. Ze pakten me dan ook wel aan. Als ik tegen mijn kinderen zei: je moet eerst proberen te worden wat je het liefste wil. Dan zeiden ze: waarom doe je het zelf niet? Oké, die kwam wel binnen.

Mijn middelste heeft ooit tijdens een conflict geroepen, terwijl ik even naar boven was gelopen: ‘En wat jij hier zit te doen, is trouwens helemaal geen beroep.’ Slimmerik, dacht ik, je weet precies hoe je mij moet pakken. Uiteindelijk heeft hij zijn eindexamen gedaan, en stond een boek van mij op zijn lijst. Mijn kinderen zien nu ook: het hoeft niet per se voor je dertigste.’